

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

הקדמה

באיזה נושאים עוסקים דיני המשפחה? דיני המשפחה עוסקים בנושאים המוגדרים בס'1 לחוק בהמ"ש לענייני משפחה.

המאפיינים המרכזיים לדיני המשפחה בישראל: ישנן 2 מערכות דינים ו-2 ערכאות שיפוט – דתי ואזרחי.

בישראל חלה דואליות לגבי הערכאות השונות ולגבי מערכות הדינים – כלומר, ישנם מצבים בהם יחול הדין הדתי או הדין האזרחי.

2 מערכות דינים

תחולת הדין האישי בערכאות האזרחיות

- **מתי?** בנושאים של המעמד האישי (נישואין, גירושין ומזונות) חל הדין הדתי (מוגדרים בס'51 **דבר המלך במועצה**).
- **משמעות:** בניגוד לדין הטריטוריאלי, במסגרת **עקרון הדין האישי**, ענייני הנוגעים למעמד האישי ונפסקים לפי ההשתייכות הדתית של הצדדים המעורבים בכל מקרה ← **כתוצאה מכך, הדין החל אינו אחיד**.
- **התפתחות:** הפסיקה והחקיקה החלו לצמצם את ענייני המעמד האישי, ולהעביר עניינים מהמעמד האישי לחוק האזרחי.

תחולת הדין האזרחי בענייני משפחה שאינם מעמד אישי בערכאות הדתיות

- **בעבר:** **פס"ד וילוז'ני (1982) השופט אלון** באופן טבעי, הערכאות הדתיות מחילות את הדין הדתי בכל עניין אלא אם נקבע חוק טריטוריאלי הקובע אחרת. ביד"ר יכול לקלוט מיוזמתו הוראה שמקורה בחוק אזרחי, גם אם הוא לא מחויב לפסוק לפיה.
- **כיום:** **פס"ד בבלי (1994) השופט ברק** היפוך החלטתו של **השופט אלון**. ביד"ר מחויב לחוק ולהלכה האזרחית.

2 ערכאות שיפוט

- לשים **ייתכן מצב בו הדיון יהיה עפ"י הדין הדתי בעוד הסמכות (הערכאה) תהיה אזרחית (ולהפך)!**
- **היררכיית הערכאות האזרחיות:** בהמ"ש לענייני משפחה (ברמת שלום) ← בהמ"ש המחוזי ← בהמ"ש העליון.
- **היררכיית הערכאות הדתיות:** ביד"ר אזורי ← ביד"ר גדול ← לעיתים: עתירה לבג"ץ.

ההשלכות לקיומה של מערכת שיפוט כפולה

- נוצר **פיצול בסמכות ובדינים** בענייני המעמד האישי ויש קושי בקביעת הסמכות לדון בענייני בנה"ז.
- נוצר **"מרוץ סמכויות"** בשל קיומה של מערכת שיפוט כפולה – לכל צד בסכסוך יש העדפה לערכאה אחרת (בשל השוני בתוצאה).

פיצול בסמכות ובדינים בענייני המעמד האישי – כיצד נקבע למי הסמכות לדון בעניינים של בנה"ז

סוגי הסמכויות

סמכות מקבילה – כל ענייני המעמד האישי שאינם ענייני נישואין וגירושין מצויים בסמכות מקבילה של בהמ"ש וביד"ר	סמכות בהמ"ש לענייני משפחה	סמכות ביד"ר
ס'3 לחשבד"ר – כריכה / שיפוט אגב גירושין.	ס'47 לדבר המלך – סמכות שיורית בכל מצב שלא נכלל בסמכות ביד"ר.	ס'1 לחשבד"ר – ענייני נישואין וגירושין של יהודים בישראל אזרחי המדינה או תושביה
ס'9 לחשבד"ר – שיפוט עפ"י הסכמה . אם המתדיינים לא עונים על דרישות ס'1 לחשבד"ר ולא פועלים בדרך של כריכה ← סמכות השיפוט נתונה למערכת האזרחית, אלא אם הצדדים הסכימו להביא את העניין לסמכות ביד"ר.		ס'3 לחשבד"ר – סמכות בכל נושא שנכרך בתביעת הגירושין (לרבות מזונות לאישה ולילדים).
ס'4 לחשבד"ר – שיפוט בענייני מזונות.		

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

אישה יהודייה רשאית לבחור עפ"י רצונה לאיזו ערכאה להגיש תביעת מזונות נגד בעלה היהודי או עזבנו. אין צורך בתביעת גירושין או בכריכה לתביעת גירושין.
 ← אם הבעל הגיש כבר תביעת גירושין וכרך אליה תביעת מזונות – כל עוד הכריכה עומדת בתנאים האישה כבולה לבד"ר.

במה הסמכות

נושא	דין	למי הסמכות?
נישואין וגירושין	דתי	ביד"ר
מזונות אישה	דתי	סמכות מקבילה ← מרוץ הסמכויות
מזונות ילדים	דתי	ברירת מחדל: בהמ"ש לענייני משפחה אלא אם יש סמכות בהסכמה לביד"ר לפי ס'9 לחשבד"ר.
רכוש	אזרחי (פס"ד בבלי)	סמכות מקבילה ← מרוץ סמכויות
משמורת	אזרחי	סמכות מקבילה ← מרוץ סמכויות דיון עפ"י: חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות.

תוצאות שונות בערכאות השונות

מזונות אישה:

- דין: דתי.
- תוצאה: עשויה להשתנות כתלות בערכאה הדנה (ביד"ר פחות יטיב עם האישה).

חינוך:

- דין: אזרחי.
- תוצאה: בהמ"ש ← יפעל עפ"י טובת הילד וחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות; ביד"ר ← תפיסת עולם דתית וטובת הילד.

מרוץ הסמכויות

- הפיצול במערכות המשפט גורמת למרוץ הסמכויות, כאמור ← הסכסוך מתלבה וחל זירוז בהגשת תביעות לערכאות השיפוטיות.
- למה? כי הדין מהווה פונקציה של הדין (זילברג) ← ישנם ההבדלים מבחינת הדינים החלים:
 - ביד"ר לא כפוף לסדרי הדין והראיות; כללי המשב"ל הפרטי.
 - ביד"ר מתעלם לעיתים מחקיקה טריטוריאלית.
 - יישום הדין ופרשנותו עשויה להשתנות בין הערכאות.

ביסיון צמצום מרוץ הסמכויות – חוק להסדר התדייניות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), התשע"ה-2014

- החוק מורה כי בכל תובענה בדיני משפחה יש להגיש בקשה ליישוב סכסוך.
 - רציונל: פתרון סכסוכים בדרכי שלום.

סמכות בית הדין הרבניים

ס'1 לחשבד"ר – סמכות בד"ר לשיפוט

ס'1 לחשבד"ר – ענייני נישואין וגירושין של יהודים בישראל אזרחי המדינה או תושביה יהיו בשיפוטם הייחודי של בתי דין רבניים.

לביד"ר יש סמכות ייחודית בענייני נישואין וגירושין בהתקיים 4 יסודותיו המצטברים של הסעיף:

זיקה עניינית – מהם ענייני נישואין וגירושין?

- כן ענייני נישואין;

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

- תוקף הנישואין.
- בטלות הנישואין.
- כשרות להינשא.

▪ **גיתיה נ' הרבנות הראשית** – (פלאשי הרואה עצמו יהודי רצה להתחתן עם יהודייה, אך נאמר לו שעליו להתגיר והוא עתר לבג"ץ). נקבע: ההכרעה בעניין כשרות להינשא הינה בגדר נישואין וגירושין ולכן בסמכותו הייחודית של ביד"ר.

- שלום בית.

▪ **נעים נ' ביד"ר** – (במסגרת תביעה לשלום בית הוצאו שלושה צווים בענייני משמורת על ילדם של בני הזוג, החזרת תמונה ואי מניעת מגורי האישה בביתם המשותף). נקבע: רק עניין המגורים בבית רלוונטיים לשלום הבית. אין לנו הגדרה ברורה למה נכלל בענייני שלום בית.

- **כן ענייני גירושין:**

- תביעת גירושין.
- מתן פס"ד גירושין.
- תביעה הנוגעת להפרת הסכם גירושין.

▪ **מרום נ' מרום** – (בנה"ז חתמו על הסכם גירושין שהגבר מתחייב לתת גט לאישה בנוסף לתניות נוספות. אם אחד מהם יפר את החוזה הוא ישלם פיצויים לצד השני. האישה הגישה תביעה למחוזי בטענה שהגבר הפר את ההסכם בכך שלא נתן לה גט). נקבע: **השופטים קיסטר וברנזון** ענייני הסכמי גירושין וההתחייבויות הקשורות בהם הם בגדר ענייני נישואין וגירושין. בנוסף, היה חשש מגט מעושה.

- **לא ענייני נישואין וגירושין:**

- תביעות הנוגעות לרכוש וליחסי ממון בין בנה"ז.

▪ רכוש והסכמים בעניין ממון.

• **גור נ' ביד"ר** – ענייני רכוש והסכמים בעניין ממון לא נכללים בענייני נישואין וגירושין.

▪ הלכת שיתוף הנכסים.

• **בבלי נ' ביד"ר** – ענייני רכוש וחלוקת רכוש לא נכללים בענייני נישואין וגירושין.

○ **חריג:** עפ"י **ס'3 לחשבד"ר** ניתן לכרוך ענייני רכוש לתביעת גירושין כך שבד"ר יוכל לדון בה.

▪ אכיפת הסכם שיפוי.

• **סימה לוי נ' ביד"ר** – (בנה"ז חתמו על הסכם גירושין לפיו קבעו כי אם תתבקש האישה הגדלת המזונות, זו תהיה חייבת במתן שיפוי לבעל. לימים היא הגישה בשם הילדים תביעה להגדלת מזונותיהם. הבעל פנה לבד"ר). נקבע: אכיפת הסכם שיפוי אינה מענייני נישואין וגירושין ולכן לא בסמכות ביד"ר.

- אבהות.

▪ **בוארון נ' ביד"ר** – (גבר שהכניס אישה להריון וכפר באבהות). נקבע: אבהות אינה מענייני המעמד האישי.

- קביעת יהדותו של אדם לא לצרכי נישואין.

▪ **פלונית קטינה נ' ביד"ר** (יהדותה של קטינה) – (ילדה שאומצה עברה גיור, ופקיד ביהמ"ש אמר להורים שסמכות ביד"ר לקבוע האם הילדה יהודייה או לא). נקבע: קביעת יהדותה של קטינה לצורך רישומה במרשם האוכלוסין ככזו אינו מענייני נישואין וגירושין, ולכן, כעת, אינו בסמכותו של ביד"ר (עד שתבקש להינשא).

זיקה דתית – יהודים

על שני בנה"ז להיות יהודים.

- **בנקובסקי נ' ביד"ר** – (ביד"ר שאל את האישה, שעלתה לארץ והתגיירה, על אורח החיים שהיא מנהלת בהקשר דתי. ביד"ר גילה שהיא לא מקיימת מצוות ולכן קבע כי הגיור שעבר בטל ובשל כך גם לנישואיה אין תוקף כאילו לא נישאה מעולם. בד"ר קבע כי נדרש גט לחומרה ע"מ להסיר ספק וכי בשל התנהלותה אינה זכאית גם לרכוש שנידון בתביעה הכרוכה).

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];
נקבע: **השופט ברק** ברגע שביד"ר קובע שאחד או שניים מבני הזוג ספק יהודי או לא יהודי – סמכותו לדון בעניינם בטלה והתיק עובר לבהמ"ש האזרחי באותו רגע. **סמכותו של ביד"ר לדון בענייני נישואין וגירושין תהא רק אם 2 הצדדים יהודים.**

זיקה טריטוריאלית – בישראל

אין רלוונטיות למקום עריכת הנישואין כדמו"י – לביד"ר יש סמכות ייחודית בענייני נישואין וגירושין גם אם אלו נערכו בחו"ל.

לשם הגשת תביעה, נדרש:

- **בעבר:**

○ תחילה, ע"מ שלביד"ר תהיה סמכות לדון **נדרשת נוכחות פיזית בישראל של 2 בעלי הדין** להיות בישראל בעת הגשת התביעה.

- **כיום: כלל הנוכחות הקונסטרוקטיבית** לפיו אין צורך בנוכחות 2 בעלי הדין בארץ:

○ **תובע:** יכול להגיש את התביעה **ע"י מיופה כוח המצוי בישראל** כדי לקבע נוכחות קונסטרוקטיבית.

○ **נתבע:**

▪ **בעבר, מצומצם:** אין דרישה לנוכחות פיזית בישראל, אך עליו להיות תושב או אדם שמקום משובו הקבוע בישראל.

▪ **כיום, רחב יותר: ורבר נ' ורבר** – (הזוג חיו בארץ שנים רבות ולאחר מכן היגרו לארה"ב. הבעל הגיש תביעת גירושין לביד"ר בישראל כאשר האישה מצויה בחו"ל בעת הגשת התביעה). **נקבע:** **השופט זמיר נדרשת זיקה בין הנתבע לישראל אך לא נדרשת תושבות או נוכחות פיזית בישראל** (לאישה הייתה זיקה עמוקה לישראל).

הרציונל של ריכוך המבחן: בד"ר הוא הפורום היחיד בעולם שיכול לתת גט כשר (היחיד המוסמך לאכיפת גיטין ומניעת עגינות), לכן יש לפרש את התנאים בהרחבה אקס-טריטוריאלית ובכך להפחית עגינות בחו"ל (ורבר, זמיר).

זיקה פרסונלית – אזרחי המדינה או תושביה

תנאים חלופיים (מספיק מענה על אחד מהם):

- **אזרח** – כל מי שרשום כאזרח;

- **תושב** – יותר נזיל, יותר קשה לקבוע.

- **אם יש מענה על תנאי ס' 1** ← בד"ר בעלת סמכות ייחודית לדון בנושא ← נפנה לס' 3 לחשבד"ר (אם מדובר בתביעת גירושין שכרכו אליה נושאים נוספים ע"מ לבחון האם לביד"ר אכן יש סמכות לדון בעניינים אלו).

- **אם אין מענה על תנאי ס' 1** (לאחד או שני בני הזוג) ← נפנה לס' 4 לחשבד"ר (אם דנים בגירושין ובני הזוג יהודים) / לס' 9 לחשבד"ר (קניית סמכות בהסכמת שני הצדדים) / ס' 4 לחשבד"ר (אם מדובר על תביעת מזונות שלא אגב גירושין).

***** במבחן** – אם יש ספק ביחס להחלת ס' 1 לחשבד"ר לעניין סמכות ביד"ר יש לבדוק הן את ס' 4 לחשבד"ר והן את ס' 4 לחשבד"ר.

ס' 3 לחשבד"ר – כריכה לתביעת גירושין

מקרה: לביד"ר יש סמכות ייחודית בענייני נישואין וגירושין, אך ייתכן מצב בו התובע לגירושין ירצה לדון בכל העניינים שסובבים את הגירושין ← דבר זה מתאפשר באמצעות כריכת הנושאים לתביעת הגירושין.

ס' 3 לחשבד"ר – שיפוט אגב גירושין: הוגשה לבית דין רבני תביעת גירושין בין יהודים, אם על ידי האישה ואם על ידי האיש, יחא לבית דין רבני שיפוט ייחודי בכל ענין הכרוך בתביעת הגירושין, לרבות מזונות לאשה ולילדי הזוג.

רקע:

- המבחן לקביעת סמכות הדיון הוא **מבחן הקדימות בזמן** (לאיזו ערכאה הוגשה התביעה קודם) (בג"צ 58/08 פלונית (פרשת 15 הדק')).

- **מרוץ הסמכויות:** הסעיף מכונן את המרוץ כי הוא קובע **סמכות מקבילה** לביד"ר ולביהמ"ש לדון באותם עניינים נושאים וכל צד ישאף לדון מול הערכאה השיפוטית הנוחה לו. למרות ששתי הערכאות אמורות לדון לפי אותו דין (בבלי) בכל זאת ישנו מרוץ סמכויות משום ש:

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

- היישום של הדין בין הערכאות הוא שונה – הדין האזרחי ניתן לפרשנות (למשל, סטיה מחצי-חצי מכוח **ס' 8 לחוק יחסי ממון**), במיוחד כשהאישה בוגדת.
- דיני הראיות שונים (הדיינים בבד"ר הרבה יותר אינקוויזיטוריים, לא מגישים כתבי הגנה, דנים לרוב מול עורכי הדין ולא מול בעלי הדין (כמו בביהמ"ש האזרחי)).
- התוצאות המשפטיות בין הערכאות שונות.
- בתוך בד"ר (המערכת הדתית) יש תוצאות שונות (למשל, הבחנה בין גבר לאישה).

← אישה תעדיף לפנות לביהמ"ש ואילו גבר יעדיף לפנות לבד"ר: התפיסה היא שבד"ר טוב יותר לגברים ורע לנשים. אומנם, יש בזה מידה מסוימת של מיתוס (כי לפעמים זה פועל הפוך והאישה יכולה לקבל סעדים משמעותיים יותר בבד"ר: למשל, אם כל הרכוש רשום על שם האישה, כל החובות הם על שם הבעל, כאשר האישה רוצה שלום בית, כאשר הבעל בגד וברח).

לדוג': פס"ד 3151/14 (מזונות אזרחיים) פסקתה של **ברק ארז** מייצרת את הצורך בדיון על פי הדין האישי, שכן היא מאפשרת לטעון למזונות אזרחיים בפני ביהמ"ש האזרחי. פסק הדין מוכיח שהאגדה שמרוץ הסמכויות כבר לא רלוונטי לא נכונה, כיוון שהאישה (ולעיתים גם הגבר) יעדיפו לפנות לביהמ"ש האזרחי קודם כדי לבקש מזונות אזרחיים.

- אין כריכה בביהמ"ש האזרחי ← אליו ניתן להגיש תביעה בכל העניינים הנלווים לגירושין ללא צורך בגירושין.
- מי כורך? שני הצדדים יכולים לכרוך (הן התובע והן הנתבע).

הרציונל של ס' 3:

- אי פיזור נושאי המשפחה בין ערכאות שונות – מביא ליעילות, ולחיסכון בזמן שיפוטי שכן יש שופט אחד שדן בכל נושאי המשפחה.
- דיון בכל הנושאים יעזור להשיג הסכמה אמיתית ולמנוע גט מעושה;
- למנוע הכרעות סותרות.

← למרות זאת, פרשנות מצמצמת של סמכות בד"ר: חרף מילות החוק והכוונה המוצהרת לאחד את כל הדיונים תחת ערכאה אחת, ביהמ"ש העליון **צמצם** את סמכויות השיפוט של בד"ר מכוח ס' 3.

שלב א': 4 התנאים מצטברים להחלטה האם הנושא הוא בר-כריכה לפי ס' 3

(1) תביעת גירושין: 3 תתי מבחנים מצטברים:

- **האם זו תביעת גירושין:**

▪ **ניתן לכרוך** רק לתביעת גירושין מכוח **ס' 1 לחשבד"ר**, לא ניתן להגיש לביד"ר סתם תביעת מזונות / משמורת / רכוש וכו'.

- **הסכם גירושין שכרוכים בו עניינים שונים שניתן לו תוקף של פס"ד (עילת גירושין מעצם טיבו).** **עמרני נ' ביד"ר הגדול** – (בני זוג בהליך גירושין הגיעו לביד"ר עם הסכם גירושין מוכן, בו החליטו בין היתר איך לחלק את הדירה שלהם. ביד"ר נתן להסכם תוקף של פס"ד. לימים הבעל ניסה לטעון כי לביד"ר לא הייתה סמכות לדון בהסכם בכלל שהוא נוגע לעניינים שאינם בסמכותו ולא הייתה כריכה). **נקבע:** אם אחד מהצדדים להליך מעוניין לטעון כנגד סמכותה של הערכאה לדון בתיק- עליו להעלות את טענתו בהזדמנות הסבירה הראשונה המזדמנת. אם לא הועלתה הטענה בהזדמנות הראשונה- יהיה מנוע בעל הדין מלהעלות את הטענה בשלבים מתקדמים יותר. במקרה דנן שני הצדדים ביקשו יחד שביד"ר יזון גם על הדירה – זו למעשה כריכה בהסכמה ולביד"ר יש סמכות לדון בשל כך גם במצבים שמדובר על הסכם גירושין שכולל בתוכו נושאים שונים.

- **כריכה אפשרית כשהדיון בתביעת הגירושין מפוצל מהדיון בנושאים הכרוכים. שרעבי נ' ביד"ר הגדול** – (הבעל כרך לתביעת גירושין את נושא המשמורת. האישה טוענת כי לבד"ר בכלל אין סמכות לדון במשמורת למרות שהבעל כרך את הנושא. לכן, בד"ר אמר לצדדים להגיש סיכומים לגבי הסכמות של בד"ר לדון במשמורת בהמשך, ובינתיים יסדיר בד"ר את הגירושין ויאשרם. הגיע מועד הסיכומים ובד"ר מחליט כי יש לו סמכות לדון במשמורת. האישה, בתגובה, טוענת כי בד"ר כבר אמר שהבעל צריך לתת גט ובמצב זה לא אמורה להיות לבד"ר

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

סמכות לדון במשמרות כיוון שהוא כבר פיצל את הדיון). **נקבע**: כשהכריכה הייתה כדיון ובזמן, יחד עם תביעת הגירושין, תהיה לבד"ר סמכות לדון בנושא הכרוך גם אם בד"ר מפצל את הדיון.

▪ **לא ניתן לכרוך** נושאים נוספים לתביעה מסוג:

- **לתביעה מענייני הנישואין** (תביעה לבטלות הנישואין) כי זו לא תביעת גירושין.
- **לאחר הגירושין**. **בג"צ 2898/03 פלונית נ' ביד"ר הגדול** (פלונית-הגירה) – (בני הזוג מגיעים להסכם גירושין גם לגבי המשמורת של הילדים שלהם, אותו אישר ביד"ר. לאחר זמן מה האישה מגישה לבהמ"ש האזרחי תביעה להגירה עם הבנות למדינה אחרת. הבעל מגיש לבד"ר תביעה, בה הוא מבקש משמורת ולאסור על האישה והילדים להגר). **השאלה**: האם לבד"ר יש סמכות לדון במקרה הזה? הרי הם חתמו על הסכם ביניהם בעניין כבר. **נקבע**: **אחרי שניתן הגט אי אפשר לכרוך יותר שום דבר**. מבחינת **ס' 3 לחשבד"ר** אין סמכות לבד"ר לדון בעניין, מכיוון שהגירושין כבר הסתיימו ובני הזוג כבר התגרשו. בנוסף, **לביד"ר אין סמכות נמשכת בעניין זה, משום שהוא רק אישר הסכם ולא "דן ופסק" ולכן לא קנה סמכות נמשכת בעניין**.

- **תביעה לשלום בית: ברמן נ' ברמן** – (הגבר תובע שלום בית ומבקש מבד"ר לדון גם בנושא של המשמורת במקביל לנושא שלום הבית). **נקבע**: ניתן להגיש לביד"ר תביעת שלום הבית אך לא ניתן לכרוך אליה נושאים נוספים, אלא רק לתביעת גירושין. עם זאת, בפס"ד נעים ראינו כי יכול להיות שבד"ר כן ידון בנושאים מסוימים (דנו בעניין הדירה).

○ **תביעת גירושין כדיון ותקפה:**

- התביעה צריכה לעמוד בתנאי **ס' 1 לחשבד"ר**.
 - אם התביעה הוגשה מכוח **ס' 4 לחשבד"ר** אז **לא ניתן לכרוך** (כאמור ב**ס' 4א(ה)**).
 - אם התביעה הוגשה מכוח **ס' 1ב4 לחשבד"ר** אז **לא ניתן לכרוך** (כאמור ב**ס' 1ב4(ו)**).
 - אם התביעה הוגשה מכוח **ס' 9 לחשבד"ר**: לכאורה **ניתן לכרוך**, אך כנראה תיידרש הסכמת שני הצדדים.
- **עילת גירושין** (מצויות ב**שרשבסקי**). **תורג'מן** התביעה צריכה להראות שיש עילת גירושין ומהי.
- **לא מחייב שיהיה פס"ד לגירושין לשם כריכה, אך:**

- **כשתביעת גירושין נדחית, נופלת עימה גם כל תביעה שנכרכה בה**. **יהלומי נ' יהלומי** – (אישה הגישה תביעת גירושין לבד"ר וביקשה שבד"ר ידון גם ברכוש יחד עם תביעת הגירושין. בד"ר מחליט שהוא לא מקבל את תביעת הגירושין (משום שלדידו לא מתקיימת שום עילה). הצדדים ממשיכים לריב ביניהם על כל מיני נושאים, והבעל מנסה לטעון שלבד"ר אמורה להיות סמכות לדון ברכוש בגלל שהאישה הגישה את תביעת הגירושין וכרכה אליה את הרכוש. בינתיים האישה שינתה את דעתה ורוצה שהדיון ברכוש יהיה בבהמ"ש האזרחי). **נקבע**: ברגע שתביעת הגירושין נדחית כל תביעה שנכרכה בה נופלת גם. כלומר, ברגע שבד"ר אמר שהוא לא מקבל את תביעת הגירושין, כך הוא מאבד סמכות בכל העניינים שנכרכו לתביעה.

(2) **שני בני הזוג יהודים**

(3) **על ידי האיש הוא האישה:**

- א. כל אחד מבני הזוג יכול לכרוך לתביעתו במהלך חד צדדי (לא דרושה הסכמת שני הצדדים).
- ב. מפסיקת בד"ר ניכר שהם מאפשרים גם לצד שלא הגיש את התביעה לגירושין לכרוך (למשל, הדיינים שואלים את האישה אם היא רוצה לכרוך מזונות לתביעת הגירושין שהגיש בעלה).

(4) **כל עניין הכרוך בתביעת גירושין:**

- **עניין הכרוך מטיבו וטבעו**: עניין שנכרך אוטומטית עם הגשת תביעת הגירושין (לא נדרש שהצדדים יבקשו לכרוך במפורש וביד"ר מקבל סמכות אוטומטית).

- **משמורת פיזית על הילדים**: העניין היחיד הכרוך **מטיבו וטבעו**, גם אם הצדדים לא רוצים שהנושא יידון בביד"ר ← אין צורך לבחון את **3 מבחני פייג-פלמן** אלא רק אם **תביעת הגירושין היא כנה**.
- **שרעבי נ' ביד"ר הגדול** – (הגבר הגיש לבד"ר תביעת גירושין וכרך לה את נושא המשמורת. האישה מנסה לטעון שלבד"ר אין סמכות לדון בנושא המשמורת, היא מאמינה שטובת הילד מחייבת שהנושא יידון בבהמ"ש בצורה נפרדת שלא קשורה לגירושין). **נקבע**: **נושא המשמורת הוא לא סתם נושא שניתן לכרוך, אלא כרוך מעצם טיבו וטבעו לתביעת הגירושין**.

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

- **חריג:** אם תביעת המשמורת הוגשה קודם לבהמ"ש, אז היא תלויה ועומדת אצלו.
- לא כל נושאי האפוסטרופוסות כרוכים מטבעם וטיבם, אלא רק המשמורת הפיזית (**גולדמן**).

- **עניינים הניתנים לכריכה אך לא כרוכים מעצם טבעם וטיבם אלא נדרשת כריכתם: 2 תנאים מצטברים:**

○ **עמידה באופן ביצוע הכריכה:**

- אקט כריכה מפורשת + אקטיבית לתביעת הגירושין בבד"ר, אחרת לבד"ר אין סמכות לדון בהם.
כריכה ואקטיבית מפורשת גולדמן נ' גולדמן – (בני הזוג מתגרשים והאישה מגישה תביעה לגבי הרכוש לבהמ"ש האזרחי, לסילוק ידו של הגבר מהדירה. הבעל מנסה לטעון שהסמכות אמורה להיות לבד"ר בגלל שהוא כבר דן בגירושין. **נקבע:** הסמכות תהיה לבהמ"ש האזרחי בגלל שלא היה אקט של כריכה מפורשת ואף אחד מהצדדים לא כרך את הרכוש. בד"ר לא יכול לנכס לעצמו סמכות "סתם כך" אלא על הצדדים לבקש כריכה בתביעה באופן מפורש ואקטיבי.

- **ריכוך הדרישה – כריכה בדרך של התנהגות בג"צ 5679/03 פלוני נ' מד"י** (בני זוג התגרשו בבד"ר, ולא כרכו את עניין הרכוש באופן מפורש ואקטיבי אך כן טענו טענות לגביו. יתרה מכך, הגבר גם איים כי לא ייתן גט עד שיוסדר עניין הרכוש. בד"ר הגדול פסק כי על הגבר לתת לאישה את חלקה ברכוש. הגבר עתר לבג"צ בטענה שלא הייתה כריכה ע"י איש מהצדדים, ולכן אין לביד"ר סמכות לדון בעניין הרכוש).
נקבע: כריכה יכולה להיות גם בדרך של התנהגות, ואין חובה שזה יהיה משהו מפורש בכתבי הטענות, אלא די שהצדדים מראים נכונות כי בד"ר ידון בעניין. במקרה דנן, לא רק שהבעל לא התנגד, אלא אף העלה טענות בעצמו לגבי נושא זה – לכן לבד"ר כן תהיה סמכות לדון בחלוקת הרכוש למרות שלא הייתה כריכה מפורשת. בנוסף, הבעל נהג בחות"ל בהגשת העתירה משום שטען בעניין הרכוש בבד"ר בערכאות הקודמות.

- **טופס סטנדרטי הוא לא בגדר כריכה – בג"צ 787/14 פלוני נ' פלוני** – (אישה הגישה לבד"ר תביעת גירושין, כשהיא אינה מיוצגת ע"י עו"ד. עם התביעה היא הגישה טופס סטנדרטי המצורף לתביעה בו כתבה כי היא מבקשת לקבוע לה מזונות שיאפשרו לה לגדל את ילדיה בכבוד. לאחר מכן, גם הגבר מגיש תביעת גירושין, בה הוא מנסה לטעון שהסמכות לדון במזונות אמורה להיות לבד"ר, אך בהזדמנות זו האישה טענה בע"פ כי היא לא רוצה שבד"ר ידון במזונות). **השאלה:** האם לבד"ר יש או אין סמכות בעניין (בשל הטענות הסותרות של האישה). **נקבע:** **השופט הנדל כשמישהו מגיש טופס סטנדרטי, ולא מעוניין שבד"ר ידון בעניין, לא נראה בכך כריכה.** למרות שהאישה, לכאורה, כן כרכה, לא הייתה כריכה באמת. הפרטים בטופס אינם מהווים בקשה מבוססת, ושהאישה התנגדה בהזדמנות הראשונה שהייתה לה.

- **חריג:** סביר כי אם האישה הייתה מיוצגת, והדברים היו נכתבים על הטופס ע"י עו"ד, הדבר כן היה מתקבל ככריכה.

- **אי עמידה בתנאי סף פרוצדורליים לא שוללת בהכרח כריכה – בג"צ 2862/14 פלוני נ' ביד"ר (בג"צ האנאלפבית)** – (גבר הגיש תביעת גירושין על טופס סטנדרטי לבד"ר, אך הוא לא יזעק קרוא וכתוב ואחיו הוא זה שמילא את הטופס עבורו. בטופס ביקש לכרוך עניינים מסוימים בתביעת הגירושין. האישה ניסתה לטעון שלא הייתה עמידה בתנאי סף פרוצדורליים משום שהטופס לא נחתם ע"י הבעל ולא אומתה זהותו של המגיש ע"י מזכיר בד"ר). **נקבע:** **השופט עמית הפגמים אינם מהווים פגמים שיורדים לשורשו של העניין,** אלא נובעים מכך שהגבר אינו יזעק קרוא וכתוב – למעשה, מדובר על טופס סטנדרטי שמטרתו להקל על הצדדים, בו משתמשים לרוב צדדים ללא עו"ד, ואין צורך לדקדק יתר על המידה באופן מילוי הטופס – כלומר, לא ללכת באופן טכני אלא לבדוק את כל נסיבות העניין.

○ **עניין הדרוש לחיסול יעיל של יחסי בנה"ז המתגרשים גם אם אינו מענייני המעמד האישי (גולדמן).**

- **מזונות אישה:** ניתן לדון בבד"ר גם ללא הכריכה כי מדובר בזכות עצמאית של האישה (**ס'4 לחשבד"ר**).

- **חריג:** אם הבעל כרך מזונות אישה לבד"ר, אז האישה כבולה לבד"ר.

- **פתרון לחריג:** תוכל לתבוע בביהמ"ש **מזונות אזרחיים (3151/14)**.

- **משמורת רוחנית של הילדים (מדובר על חינוך וכו') – ביד"ר לא מקבל סמכות אוטומטית לדון בחינוך הילדים במסגרת תביעת הגירושין וניתן להגיש תביעה נפרדת בעניין לבהמ"ש האזרחי או תביעה לביד"ר בהסכמה לפי **ס'9 לחשבד"ר (פס"ד פלורסהיים)**.**

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

• **אם הוגשה תביעת משמורת לבהמ"ש האזרחי, ובמקביל הוגשה תביעה לביד"ר בעניין חינוך הילדים תהא הסמכות בעניין נתונה לבהמ"ש האזרחי** מכיוון שחינוך הילדים הוא נושא שאינו דחוף כל כך. בנוסף, בהמ"ש זו הערכאה שאמורה לדון בנושא משמורת ולו סמכות בעניין במובן הרחב הכולל את החינוך (**עליזה אמיר נ' ביד"ר, חשין**).

▪ **החזר הוצאות בין ההורים (מזונות עבר): במבחן יש לציין את כל המהלך הפסיקטי.** בניגוד לאמור בלשון ס'3, לא ניתן לכרוך מזונות ילדים שכן מדובר בצד ג' ואותה יש להגיש לבהמ"ש האזרחי. **תביעת מזונות הילדים היחידה שניתן לכרוך היא לגבי השבת כספים** שאחד ההורים הוציא על הילד וכעת הוא מבקש החזר מכן הזוג האחר. **שרגאי נ' שרגאי** – (הגבר הגיש תביעה אליה כרך מזונות ילדים, בעוד האישה מגישה לבהמ"ש האזרחי תביעת מזונות לאחר הבעל וטענה כי הסמכות נתונה לבהמ"ש האזרחי בעניין זה ולא לבד"ר משום שראוי שלילד תהיה תביעה מנותקת מתביעת הגירושין, בה יבדוק את הנסיבות של הילד ומה שנכון עבורו). **נקבע:** טענת האישה התקבלה. **כאשר מדובר בתביעת מזונות ילדים (כלומר שם הילד בכותרת) היא אינה ניתנת לכריכה.** עם זאת, במקרה דנן מדובר על תביעה להשבת הוצאות על הילד שהוצאו ע"י אחד הצדדים (מראים ממש אילו הוצאות הוצאו ושם הילד לא מופיע בכותרת), ולכן זה נושא שכן ניתן לכרוך.

• **חריג:** ניתן להגיש תביעה עצמאית לפי ס'9 לחשבד"ר (סמכות בהסכמה ע"י 2 הצדדים) ואז ניתן יהיה לבצע "כריכה" זו ובד"ר יכול לדון בעניין.

• **ערעור הלכת שרגאי – בג"צ 5933/14 פלוני נ' פלוני** (התעלמות מהלכת שרגאי) – (גבר הגיש תביעת גירושין לבד"ר וביקש שידון גם בעניין מזונות הילדים. בד"ר האזורי קובע כי נושא המזונות לא יכול לידון בפניו בשל הלכת שרגאי. בערעור בבד"ר הגדול נקבע כי יש לו סמכות לדון בעניין המזונות. האישה עותרת לבג"צ וטוענת שבד"ר הגדול פועל בניגוד להלכת שרגאי (וסותר אותה). **השופט הנדל** קבע כי יש לדחות את העתירה וכי כבר נפסק כי נושא מזונות הילדים הוא נושא שניתן לכריכה לתביעות בבד"ר אך זה לא נכון. האישה מבקשת דנג"צ. בו קבע **גרונים** כי יש לדחות את העתירה לד"נ היות והכרעת ביד"ר גדול לא סותרת הלכות קודמות, אלא שמדובר במקרה דנן בהשבת הוצאות שבהן נושא אחד מבני הזוג בגידול הילדים (זה לא היה המקרה). בנוסף אמר כי יש דיון דומה כבר בעליון ויש לחכות להכרעה, אך התיק נגמר בפשרה ואין הלכה בעניין עד היום.

• **בג"צ 787/14 פלוני נ' פלוני** גם בתיק זה עלה נושא כריכת מזונות הילדים, אך נותר בצ"ע.

▪ **רכוש:** חלוקת רכוש דרושה לשם חיסול יעיל של יחסי בני הזוג, ולכן ניתן לכרוך אותה (**פלמן**).

• **ס'11 לחוק יחסי ממון:** מאפשר להגיש בקשה לסעדי ביניים, ובכך בהמ"ש קונה סמכות לדון בתביעת הרכוש בעת פקיעת הנישואין.

- **עניינים שלא ניתן לכרוך לתביעת גירושין:** אבל ניתן לטעון לסמכות אגבית (**ס' 76 לחוק בתי המשפט לענייני משפחה – לדוג': אם אבהות קשורה למשמורת**).

○ **מזונות ילדים לעתיד:** בניגוד מהאמור בס'3 לחשבד"ר, בהמ"ש נוטה לפרש את הסעיף קצת אחרת. ענייני מזונות ילדים אינם ניתנים לכריכה מאחר ומדובר בתביעת צד ג' (הילד הוא ישות עצמאית, גם אם תובע ע"י הורה כאפוטרופוס, נדרשת הסכמת הילד המפורשת). **שרגאי נ' שרגאי** – (הגבר הגיש תביעה אליה כרך מזונות ילדים, בעוד האישה מגישה לבהמ"ש האזרחי תביעת מזונות לאחר הבעל וטענה כי הסמכות נתונה לבהמ"ש האזרחי בעניין זה ולא לבד"ר משום שראוי שלילד תהיה תביעה מנותקת מתביעת הגירושין, בה יבדוק את הנסיבות של הילד ומה שנכון עבורו). **נקבע:** טענת האישה התקבלה. **כאשר מדובר בתביעת מזונות ילדים (כלומר שם הילד בכותרת) היא אינה ניתנת לכריכה.**

▪ **חריג:** ניתן להגיש תביעה עצמאית לפי ס'9 לחשבד"ר (סמכות בהסכמה ע"י 2 הצדדים) ואז ניתן יהיה לבצע "כריכה" זו ובד"ר יכול לדון בעניין.

▪ **ערעור הלכת שרגאי – בג"צ 5933/14 פלוני נ' פלוני** (התעלמות מהלכת שרגאי) – (גבר הגיש תביעת גירושין לבד"ר וביקש שידון גם בעניין מזונות הילדים. בד"ר האזורי קובע כי נושא המזונות לא יכול לידון בפניו בשל הלכת שרגאי. בערעור בבד"ר הגדול נקבע כי יש לו סמכות לדון בעניין המזונות. האישה עותרת לבג"צ וטוענת שבד"ר הגדול פועל בניגוד להלכת שרגאי וסותר אותה). **השופט הנדל** קבע כי יש לדחות את העתירה וכי כבר נפסק כי נושא מזונות הילדים הוא נושא שניתן לכריכה לתביעות בבד"ר אך

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

זה לא נכון. האישה מבקשת דנג"צ. בו קבע **גרונים** כי יש לדחות את העתירה לד"נ היות והכרעת ביד"ר גדול לא סותרת הלכות קודמות, אלא שמדובר במקרה דנן בהשבת הוצאות שבהן נושא אחד מבני הזוג בגידול הילדים (זה לא היה המקרה). בנוסף אמר כי יש דיון דומה כבר בעליון ויש לחכות להכרעה, אך התיק נגמר בפשרה ואין הלכה בעניין עד היום.

▪ **בג"צ 787/14 פלוני נ' פלוני** גם בתיק זה עלה נושא כריכת מזונות הילדים, אך נותר בצ"ע.

○ **עניין שההכרעה בו אינה דרושה לחיסולם היעיל של יחסי בני הזוג:** גם אם נכרכו, בד"ר אינו מוסמך לדון.

○ **ברית מילה: בג"צ 8533/13 פלוני נ' ביד"ר רבני גדול** (בג"צ ברית המילה) – (האב מבקש למול את התינוק. ביד"ר קובע ברית מילה, ואם האישה לא תבצע- קנס (חוסר קיום פס"ד של ערכאה משפטית)). **השאלה:** האם לביד"ר סמכות לדון בברית מילה כשהיא נכרכת לגירושין, האם ברית מילה היא נושא חיוני לחיסול היחסים? **נקבע:**

▪ **השופט נאור (דעת רוב):** ברית מילה זה לא עניין שקשור למהות הגירושין, לא דרוש לחיסול מערכת

היחסים, קשור לזכויות יסוד וראוי שידון בפני ערכאה אזרחית. כלומר, לא בסמכות ביד"ר ולא ניתן לכרוך.

▪ **השופט רובינשטיין (דעת מיעוט):** אומר שניתן לכרוך, משום שהזהות היהודית של הילד קשורה בקשה הדור להורים. אך בגלל שפה ביד"ר לא בירר את טובת הילד ולא ביקש מומחים צריך להחזיר את הדיון אליו ע"מ שיברר לפי מומחים.

▪ **השופט הנדל (דעת יחיד):** אין לקבוע כלל גורף בעניין ברית מילה, בכל עניין נבדוק אם צריכה להיות

סמכות. פה אין סמכות כי הייתה בעיה בכריכה.

○ **ביקורת:** נוצר פיצול אבסורדי בנוגע לילדים: **משמורת ילדים** תידון בבד"ר **ומזונותיהם** ידונו בביהמ"ש האזרחי. כך

נוצר פיצול כמעט מובנה בין הערכאות, למרות הרציונל של **ס'3** לאפשר דיון מאוחד שיסיים את הקשר באופן יעיל.

אם הנושא כן בר כריכה ← אם נפנה לשלב ב'.

אם הנושא לא בר כריכה ← לא ניתן לכרוך את הנושא, הוא לא בסמכות בד"ר וידון בבימ"ש אזרחי.

שלב ב': מבחני הכריכה

- **מתי נבחן את מבחני הכריכה:**

○ **כן נבחן** – כאשר הגישו תביעה לבד"ר וכרכו אליה נושאים נוספים.

▪ **רציונל:** בשל **מרוץ הסמכויות** ע"מ שלא יהיה ניצול לרעה של מנגנון הכריכה.

○ **לא נבחן** –

▪ כאשר מגישים תביעה **לבימ"ש אזרחי** בנושא מסוים – לביהמ"ש יש סמכות טבועה לדון בנושאים האלו ולכן לא נבצע את מבחני הכריכה (**בג"צ 58/08 פלוני (פרשת 15 הדק')**).

← **סיג:** תו"ל **דיוני במקרים חריגים** – אי המצאה (מסירת) כתב התביעה לצד השני או מסירתו

באיחור תיחשב כפעולה חסרת תו"ל ובמקרה כזה בלבד **כן נבחן** את מבחני הכריכה (גם אם

ביהמ"ש עמד במבחן הקדימות) נוצר **מרוץ ההמצאות-המסירות** (**בג"צ 58/08 פלוני (פרשת 15 הדק')**).

▪ **לא נבחן** את מבחני הכריכה בנוגע **לתביעת גירושין עצמה** (סמכות ייחודית לבד"ר **ס'1 לחשבד"ר**).

▪ **אם תיק הגירושין נסגר:** לא נבחן מבחני כריכה כיוון שלא ניתן לכרוך ללא תביעת גירושין והנושאים יעברו לדון בבימ"ש אזרחי (**בג"צ 2898/03 פלוני (פלונית-הגירה); יהלומי**).

- **מי הערכאה שרשאית לדון במבחני הכריכה:**

○ נוצר **מרוץ החלטות** – **פייג פלמן נ' פלמן** – **ביניש** כל עוד לא הכריעה אף ערכאה בשאלת הכריכה, תוכל כל ערכאה, לפי שיקול דעתה, לעכב את הדיון בתביעה שהוגשה בפניה, עד שהערכאה המקבילה תחליט בשאלת תוקף הכריכה. אם אחת הערכאות כבר הכריעה בשאלת הכריכה, על הערכאה המקבילה להימנע מלדון בכך, לאור **עקרון הכיבוד ההדדי**.

▪ **רציונל:** למנוע מצבים של הכרעות סותרות; למנוע מצב בו הערכאות ממהרות לפסוק כדי לתפוס סמכות; למנוע מצב של אובדן אמון הציבור במערכת המשפטית.

○ נוצר **מרוץ הבקשות** – לפיו, הצדדים מבקשים דיון מהיר כמו צו מניעה, צו עיקול, צו יציאה מהארץ וכו', ואז תוך כדי מבקשים מביה"ד לדון בכנות התביעה וכנות הכריכה.

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

○ **החריגים לעקרון הכיבוד ההדדי:** מתקיים טעם מיוחד שמצדיק הכרעה חוזרת בשאלת הכריכה ע"י ערכאה המקבילה.

▪ **חוסר חוקיות או פגם חמור אחר היורד לשורש הסמכות:** ההחלטה הראשונה אינה עומדת בכללי הצדק הטבעי (חוסר הנמקה **בג"צ האנאלפאבית**); אי מתן זכות טיעון לאחד הצדדים; קיום דיון מבלי התראה מספקת וכו'.

▪ ההחלטה הראשונה כוללת **טעות היורדת לשורש העניין:** למשל, דיון בסוגיה שאינה ניתנת לכריכה / חוסר סמכות – אם בד"ר קבע שיש לו סמכות לדון במזונות ילדים מכוח הכריכה, זו טעות כי לא ניתן לכרוך מזונות ילדים.

- הערות כלליות:

- הנטל להוכחת/ סתירת המבחנים הוא על הטוען להתקיימותם/אי התקיימותם.
- טענה כנגד כריכה (חוסר סמכות) יש לעורר בהזדמנות הראשונה, לפני שטוענים לגופו שלעניין **בג"צ 787/14** **פלוני נ' פלוני**.
- תיתכן **כריכה משתמעת**, ע"י התנהגות, אם שני הצדדים מעוניינים בכריכה. במידה ואחד מהם מסרב לכריכה, היה עליו לטעון זאת בהזדמנות הראשונה **בג"צ 5679/03 פלוני נ' מד"י**.

- **3 מבחני הכריכה המצטברים:** (נקבעו ע"י בהמ"ש העליון **בפרשת פייג-פלמן נ' פלמן** בכדי לצמצם סמכויות בד"ר) (אם שני הצדדים כורכים אז לבדוק לגבי שניהם):

(1) תביעת גירושין כנה: מענה על 2 מבחני המשנה מצטברים:

○ **מבחן סובייקטיבי – נבחן ע"ב התנהגות הצדדים במהלך הדיונים:** יש לבחון רצון סובייקטיבי אמיתי של תובע הגירושין להתגרש. לשם כך, יש לבחון **איפה הדגש בתביעה** (כלומר, האם הכוונה האמיתית היא גירושין או אחרת):

- **תביעה כנה:** רצון סובייקטיבי אמיתי: אם מבקש סעדים של גירושין, עוזב את הבית וכו'.
- **תביעה לא כנה:** היעדר רצון סובייקטיבי אמיתי: אם הבעל מעגן את האישה **בג"צ 787/14 פלוני/עושה מהלכים למניעת הגט/ הבעל שוכב עם האישה**.

• האם תביעה לשלום בית ולחלופין תביעת גירושין כשהכל כרוך בה היא כנה? **הדעות סותרות:**

○ **גישה 1: מאירוביץ' נ' מאירוביץ' –** ניתן לעשות לחילופין ולכרוך, זה כן משום שביד"ר ממילא פועל בדרך זו;

○ **גישה 2: שרגאי –** לא ניתן לעשות לחילופין ולכרוך, זה לא כן;

○ **מבחן אובייקטיבי – האם בכתב התביעה פורטה עילה הלכתית לגירושין:** כתב התביעה יגלה **עילת גירושין**, תוך הצגת העובדות שמעידות על קיומה של עילת הגירושין **(תורג'מן, פורת)**.

- **בנישואין אזרחיים** אין צורך בעילה, שכן התרת הנישואין נעשית עפ"י **גירושין ללא אשם**.
- **עילות גירושין (הרחבה בסיכום שרשבסקי):** אם **טעמים רפואיים** ← נדרשות ראיות אובייקטיביות; אם התנהגות הצדדים ← נדרש לבסס את הטענות בממצאים עובדתיים בכתב התביעה.

• **זכות האישה לגירושין (עילות כנגד הגבר):**

טעמים רפואיים:

- **מומים אצל הבעל –** האישה טוענת שאין לה אפשרות אובייקטיבית לקיים חיי אישות עם הבעל (מחלות, ריח רע מהפה, הבעל עוסקת ב"אומנות מסרחת").

○ הבעל יחויב לתת גט וכתובה אלא אם:

- מדובר במחלת הנפילה.
- "סברה וקיבלה" (כלומר, ידעה על כך מראש ובכל זאת התחתנה).

חריגים:

- אלא אם תטען ל"מיאוס" (הבינה שלא יכולה להתמודד).
- אלא אם המחלה החריפה באופן בלתי צפוי.

- **הבעל אינו מסוגל להוליד, האישה רוצה ילדים ואין לה ילדים מאחר.** לרוב התביעה תתקבל רק לאחר 10 שנים כי האישה אינה חייבת בפרו ורבו וזה יעיד על כנות (אם ביקשה לפני תום 10 שנים או שביקשה כתובה זה יעיד על חוסר כנות).

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

○ **חריג:** אם ברור שהבעל עקר ושהיא רוצה ילדים אין צורך לחכות 10 שנים.

- **הבעל אינו מסוגל לקיים חובת עונה** (לכל הפחות פעם בחצי שנה). (אם ביקשה כתובה זה יעיד על חוסר כנות).

התנהגות הבעל:

- **הבעל מסרב לקיים חובת עונה** – מורד.

- **הבעל מסרב לתת לאישה מזונות, למרות שיכול ליתנם או שהיה יכול לו היה עובד.**

- **הבעל מתנהג עמה שלא כדין:** באופן חוזר ונשנה מכה, מקלל, מעליב, מאלץ אותה לעזוב את הבית בכך שהוא צועק וכועס עליה, בוגד בה, אוסר עליה להיפגש עם משפחתה, הבעל גורם לאישה לעבור על דת משה (מאכילה בטרפה או בא עליה נגד רצונה בזמן נידתה).

○ **חריג:** אם הבעל חזר בתשובה כנה או טענת "סברה וקיבלה".

- **אלימות חמורה עד כדי סיכון נפש.**

- **מבזבז כספים בדרך של רועה זונות.**

- **חי עם אישה אחרת.**

● **זכות הגבר לגירושין (עילות כנגד האישה):**

טעמים רפואיים:

- **מומים אצל האישה:** האישה לא מקפידה על מה שרוב בני האדם מקפידים או שאיננה מסוגלת לקיים חיי אישות.

○ **חריגים:** אם לא ידע אך יכול היה לדעת; אם ידע; אם ניתן היה לצפות שהמחלה תחריף.

- **שהה עמה 10 שנים ולא ילדה בנים:** הבעל באמת רוצה ילדים ואין לו ילדים קודמים.

○ **חריג:** אם ברור שהאישה עקרה אין צורך לחכות 10 שנים.

התנהגות האישה:

- **עוברת על דת משה:** האישה מכשילה את הבעל בעבירות הדת (מאכילה אותו טרפה, שכבה עמו בלי להגיד לו שהיא בנידתה), אלא אם האישה עשתה זאת בשגגה, או אם הבעל רגיל לעבור עבירות אלו בעצמו או אם סלח לה.

- **עוברת על דת יהודית:** האישה רגילה לעבור על מנהגי הצניעות או לנהוג בפריצות (מקללת את הבעל או הילדים, מכה אותו) – יש צורך בהתמדה או בכוונה רעה (אלא אם האישה צעקה מתוך ריב שלא היא גרמה לו למשל או שהבעל התגרה בה ובתנאי שתגובתה הייתה סבירה ולא בלתי נסלחת). אם הבעל סלח לאישה - לא יכול לתבוע גט.

- **מעשי כיעור** (שהוכח ע"י 2 עדים): חשד חמור שהאישה זינתה, אך אין עדים לזנות ממש (היום מאוד קשה להוכיח זינוי, בין היתר, בשל קביעת בג"צ כי בד"ר לא יכול להשתמש בראיות שהושגו תוך עבירה על חוק האזנת סתר או הגנת הפרטיות). הדדיות אינה שוללת את העילה, אך עשויה לשלול את כנות תביעת הגירושין לעניין הכריכה.

- **אישה שזנתה תחת בעלה (מרצונה):** זינוי שהוכח בשני עדים (יש שמכירים באפשרות להסתפק בפחות עדים, אם הבעל סומך על העד כמו שני עדים או אם הבעל ראה בעצמו). הדדיות אינה שוללת את העילה, אך עשויה לשלול את כנות תביעת הגירושין לעניין הכריכה. אם האישה זנתה מחוסר רצון או שנאנסה העילה לא חלה.

(2) **האם הכריכה התבצעה כדין:** האם נכרכו בתביעת גירושין; האם מדובר על עניינים שניתן לכרוך.

○ **כריכה מפורטת ומפורשת:**

▪ **מפורשת** – יש להגיש במפורש שכורכים ומה כורכים.

▪ **מפורטת** – לפרט את כל העניינים הכורכים (למשל, לא כורכים "רכוש" אלא פירוט של הרכוש המסוים).

1. **חוסר פירוט מוחלט** – למשל, מבקשים לדון ב"רכוש"; זוהי כריכה שלא כדין שלא תופסת סמכות.

2. **חוסר פירוט ספציפי** – למשל, לא מפרטים את כל הרכוש; זוהי כריכה כדין רק ביחס למה שמפורט.

● ביחס למה שלא פורט, ניתן להגיש תביעה גם לביהמ"ש לענייני משפחה.

(3) **האם הכריכה כנה:** יש להראות שהכריכה לא נועדה לצורך שלילת זכויות בלבד. נדרש לעמוד ב2 מבחני משנה

מצטברים:

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

- **רצון אמיתי להתדיין תחת ערכאה אחת:** האם פיצול בין ערכאות יכול להיחשב כן? **תורג'מן נ' תורג'מן** – (הגבר הגיש תביעת גירושין לביד"ר כשכל העניין נכרכו בה ובמקביל תביעת לחלוקת רכוש לבהמ"ש לענייני משפה). בהמ"ש המחוזי **פורת** קבע שהפיצול פוגע בכנות. הכריכה נועדה לאפשר לבני הזוג לדון במכלול העניינים במקום אחד.
- **חוסר פירוט של הרכוש הכרוך:** בג"ץ 5747/03 **פלוני נ' פלונית** – צריך לבדוק לפי הנסיבות אם יש באמת חוסר פירוט, היות ולפעמים חוסר פירוט עשוי להעיד על חוסר תום לב.
 - **בג"צ האנאלפאבית** – האח לא התכוון לפגוע באישה בחוסר הפירוט, פעל מחוסר ידע וללא עו"ד.
- **התעלמות מפס"ד של ביד"ר בעניין מזונות:** בג"צ 787/14 **פלונית** – התעלמות של אדם מפס"ד בעניין מזונות מצביעה על כך שהוא לא באמת רוצה שביד"ר ידון בנושא, אחרת היה מציית לפסיקותיו.

אם נמצא כי התקיימו כל מבחני הכריכה, וכי מבחינה עקרונית יש סמכות גם לביד"ר לדון בעניין – אך התביעה הוגשה ל-2 הערכאות במקביל נבחן:

מבחן הקדימות בזמן – בג"צ 58/08 **פלונית (פרשת 15 הדק')** על הערכאה הראשונה אליה הוגשה התביעה בעניינים סובבי הגירושין תהיה הסמכות לדון בהם. מבחן זה חיצוק והדגיש את מרוץ הסמכויות. **מעוגן גם בס'25(ב) לחוק בית המשפט לענייני משפחה.**

תו"ל בטענת חוסר סמכות של ביד"ר:

- **כלל:** מכוח **ס'39 לחוק החוזים**, לא תישמע טענת חוסר סמכות, כאשר מדובר בשימוש בטענה שלא בדרך מקובלת ובתו"ל. **עמרני נ' ביד"ר הגדול** – (גבר ואישה שעשו ביניהם הסכם גירושין בו הם הסדירו את זכויותיהם בדירה המשותפת. בהסכם קבעו בנוסף כי אם יהיו סכסוכים בהמשך הדרך לגבי נושאי ההסכם, הסמכות תינתן לביד"ר. חלף זמן והגבר הפר את ההסכם. האישה פנתה לביד"ר וטענה כי לפי ההסכם היא אמורה לקבל את הדירה כולה, בשל הפרתו זו. ביד"ר אזורי דוחה את בקשה, אך לאחר ערעור לביד"ר גדול ערעורה התקבל. הגבר עתר לבג"צ בעניין בטענה שאין לביד"ר סמכות – התביעה הסתיימה וביד"ר לא יכול לדון בעניין יותר). **נקבע:** **השופט איילון יש להשתיק עותר המבקש להעלות טענת חוסר סמכות בשלב מאוחר (משום שהדבר מצביע על חוסר תום לב כלשהו).** הגבר עשה דיונים בביד"ר אזורי ללא טענות לחוסר סמכות, ורק לאחר שהפסיקה לא הייתה לטובתו הוא טען לפתע כי כלל לא הייתה לביד"ר סמכות בנושא.

ס'4 לחשבד"ר – סמכות שיפוט בענייני מזונות אישה

ס'4 לחשבד"ר – הגישה אישה יהודייה לבית דין רבני תביעת מזונות, שלא אגב גירושין, נגד אישה יהודי או נגד עזבון, לא תישמע טענת הנתבע שאין לבית דין רבני שיפוט בעניין.

יסודות הסעיף:

- הס' מאפשר לאישה יהודייה לבחור ע"פ רצונה לאיזו ערכאה להגיש את תביעת מזונותיה נגד בעלה היהודי או עזבון (לביהמ"ש או לביד"ר). זוהי תביעה עצמאית, בלי צורך להגיש תביעת גירושין ולכרוך אליה.
 - **הרציונל:** להגן על האישה שנתפסת כצד החלש.
- **הסעיף לא דורש שהזוג יהיו אזרחי א' תושבי ישראל** (זיקה פרסונלית) או שתהיה זיקה טריטוריאלית בעת הגשת התביעה. אלא רק ששני בני הזוג יהיו יהודים.
 - **קושי:** המצב הזה לא הגיוני, גם מבחינת כללי המשפט הבינ"ל, וגם מבחינת האפקטיביות של זה, כי אם אחד הצדדים לא גר בארץ אז לא ניתן יהיה לאכוף את זה.
 - **כובאני נ' ביד"ר גדול** – (בני הזוג אינם אזרחים / תושבים בישראל וכן לא נישאו בישראל. בביקורו של הבעל בארץ האישה הגישה תביעה גירושין, צו עיכוב יציאה מהארץ ותביעת מזונות האישה נגד בעלה. הגבר ניסה לטעון שאין לביד"ר סמכות היות ולא מתקיימים תנאי **ס'1 לחשבד"ר** מהסיבה שאינם אזרחים/תושבים ולא מקיימים את הזיקה הפרסונלית). **נקבע:** **ברק** במקרה דנן אין סמכות לביד"ר לדון בענייני נישואין וגירושין בהתאם ל**ס'1 לחשבד"ר**, אך הוא יכול לקנות לעצמו סמכות בהסתמך על **ס'4 לחשבד"ר** בשל תביעת המזונות שהגישה האישה.
 - **בג"צ 6751/04 סבג נ' ביד"ר הגדול** (היפוך הלכת בג"צ כובאני) – (בני הזוג נישאו כדמו"י בחו"ל והתגרשו גירושין אזרחיים בחו"ל. האישה הגישה לאחר 3 שנים תביעת גירושין ומזונות ברבנות. הגבר הגיע לביקור בארץ והוצא

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

כנגדו צו עיכוב יציאה מהארץ. הגבר טען כי אין לביד"ר סמכות לדון בנושא. האישה ניסתה לטעון להחלת ס'4 לחשבד"ר. **נקבע: פרוקציה** (רוב) ס'4 לחשבד"ר אינו רלוונטי במקרה דנן ולביד"ר אין סמכות לדון שכן האישה מוכנה כבר להתגרש ובשל כך לא מדובר בתביעת מזונות **אגב גירושין** ולאישה אין זכות לבקש את המזונות. **רובינשטיין** (מיעוט) האישה זכאית למזונות מחמת "מעובבת מחמתו להינשא", היא אינה יכולה להינשא ולכן עליו לכלכל אותה.

○ בג"צ 8121/11 פלוני נ' ביד"ר הגדול (מסמן חזרה לכובאני?) – פס"ד סג לא בטוח הפך את הלכת כובאני והעניין אולי תלוי בהכרעת כל שופט בהתאם לנסיבות המקרה הספציפי.

- אם הבעל הגיש תביעת גירושין וכרך את המזונות (והכריכה עומדת בתנאים) ← האישה כבולה לבד"ר.
○ עם זאת, היא תוכל לתבוע בבהמ"ש מזונות אזרחיים (3151/14).

ס'4 לחשבד"ר – סמכות שיפוט ביד"ר בתביעת גירושין מבחינה בינלאומית

*** נפנה לס' זה ככל שלא התקיימה בבני הזוג דרישת הזיקה הפרסונלית ו/או דרישת הזיקה הטריטוריאלית.

*** **במבחן** – אם יש קייס על נישואין אזרחיים יש לבחון גם את תחולתו של הסעיף הזה.

**ככל שנקבע שלביד"ר אין סמכות שיפוט לפי ס'1 לחשבד"ר ← אם דנים בנושא גירושין והזוג יהודים ונשואים כדמו"י ←
בבחן האם יש לביד"ר סמכות ייחודית מבחינה בינלאומית בתביעת הגירושין.**

- **הרציונל:** בעיקר טיפול בעגינות של זוגות מחו"ל.

- ס'4א(א) לחשבד"ר קובע **חלופות** שמעניקות לבד"ר סמכות ייחודית לדון:

○ תנאים מקדימים מצטברים להחלת ס'4א(א) לחשבד"ר:

▪ שני בני הזוג יהודים. (זיקה דתית)

▪ בני הזוג נישאו לפי דין תורה.

▪ מדובר בתביעת גירושין. (זיקה עניינית)

← **התקיימו התנאים המקדימים?**

○ **לא?** אין לביד"ר סמכות לדון בעניין הגירושין.

○ **כן?** נעבור לבחון האם התקיימה **אחת הזיקות** (יותר מינימאליות מאלו הנדרשות בס'1 לחשבד"ר) (מתחלפות):
*** ס'4א(ו) לחשבד"ר מקום מושבו = המקום בו נמצא מרכז חייו או מקום מגוריו הרגיל של אדם.

(1) מקום מושבו של הנתבע בישראל.

(2) שני בני הזוג הם אזרחי ישראל.

(3) מקום מושבו של התובע בישראל, ובלבד שהתגורר בה במשך שנה לפחות בסמוך להגשת התביעה.

(4) מקום מושבו של התובע בישראל, ובלבד שמקום מושבם המשותף האחרון של בני הזוג היה בישראל.

(5) התובע הוא אזרח ישראלי ומקום מושבו בישראל.

(6) התובע הוא אזרח ישראל והתגורר בה במשך שנה במהלך השנתיים שקדמו למועד הגשת התביעה.

← **התקיימה אחת הזיקות?**

○ **לא?** אין לביד"ר סמכות לדון בעניין הגירושין ← נעבור לבחון האם ס'4ב1 לחשבד"ר מתקיים.

○ **כן?** לביד"ר יש סמכות ייחודית לדון בעניין הגירושין של בני הזוג הנ"ל.

- **הגבלת סמכות ביד"ר בגירושין כדין תורה במקביל לגירושין אזרחיים:**

○ ס'4א(ב)1 לחשבד"ר – תביעת גירושין דתיים בביד"ר בארץ לפי ס'4א(א) לחשבד"ר לא שוללת את סמכותו של בהמ"ש בחו"ל לדון בעניין גירושין אזרחיים.

○ ס'4א(ב)2 לחשבד"ר – אם הוגשה תביעת גירושין כדמו"י בביד"ר בארץ לפי ס'4א(א) לחשבד"ר, וכבר הוגשה תביעת גירושין אזרחיים בהמ"ש בחו"ל לפני שניתן גט בגירושין הדתיים לא יכול ביד"ר לדון ולהכריע בגירושין האזרחיים.

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

- **רציונל:** למנוע מצב של מרוץ סמכויות בינ"ל בנוסף לזה הלאומי.

- **חריגים לעניין הזיקות הנדרשות:**

- **ס'4א(ג) לחשבד"ר:** אם בני הזוג נישאו אזרחית וכדמו"י וכבר גרושים אזרחית ← תהיה לביד"ר סמכות לדון בתביעה לגירושין כדין תורה או לדון בתביעה להסרת מניעה להינשא כדין תורה, גם אם רק התובע הוא אזרחי ישראלי.

- **רציונל:** במצב זה מרחיבים יותר את סמכותו של ביד"ר היות וביד"ר בחו"ל לא יכול לכפות גט ויש למנוע מצב של ממזרות במידה והאישה תינשא שוב ותביא ילדים.

- **ס'4א(ד) לחשבד"ר:** אם לא ניתן לערוך גירושין, לפי כל דין, במדינת מקום מושבם האחרון של בני הזוג ← תהא לביד"ר סמכות גם אם רק התובע אזרחי ישראל ונמצא בישראל במועד הגשת התביעה.

- **ס'4א(ה) לחשבד"ר** הסמכות שמעניק **ס'4א** רלוונטית רק בענייני גירושין ואין תחולתה לכריכה בתביעה כזו!

- **רציונל:** למנוע מצב של מרוץ סמכויות בינ"ל.

אבקסיס נ' כהן-אבקסיס (הזוג מגוודאלופ) – (בני הזוג נישאו במרוקו כדמו"י, עברו לגוודאלופ ונישאו בנישואין אזרחיים בחו"ל. הם התגרשו גירושין אזרחיים, אך הבעל סירב לתת לאישה גט כדין תורה. שני הצדדים היו בשלב מסוים בישראל והאישה הגישה נגד הגבר תביעת גירושין בביד"ר והוציאה נגדו צו עיכוב יציאה מהארץ). **נקבע:**

ארבל ס'4 לא חל כי האישה לא תבעה מזונות. השופטת ארבל לא הייתה מוכנה לאפשר את הסיכוי שהאישה תהיה עגונה, לא התייחסה לסבאג ולכובאני בכלל ודחתה את טענות העותר. ארבל מרחיבה את דרישת התשובות ב**ס'1** וקובעת שלאור קשריהם של בני הזוג לישראל (במירב מקרים) יש לראות בהם תושבים וניתן להחיל עליהם את **ס'1**. **היא מוסיפה כי ניתן להגיע לאותה תוצאה גם דרך ס'4א לחשבד"ר** כך לביד"ר יש סמכות ייחודית לדון בעניין הגירושין של בני הזוג מכיוון שעפ"י **ס'4א(ו)** ו**ס'4א(א)(5)** מקום מושבם של בני הזוג אכן בישראל.

מלצר אמר שהוא מסכים עם התוצאה, ויש סמכות לביד"ר, אבל לא מתוקף **ס'1** אלא מתוקף **ס'4א(א)(1)**.

בג"צ 8121/11 פלוני נ' ביד"ר הגדול (מסמן חזרה לכובאני?) – (הזוג נישאו כדמו"י בצרפת וחיו שם. הם חיו בנפרד במשך כ-10 שנים, במהלכם היו הליכים רכושיים ביניהם. הגבר לא הסכים לתת גט עד שהאישה לא תוותר על הרכוש. כששמעה האישה שהוא נוסע לארץ היא נסעה אחריו והגישה תביעה לגירושין בביד"ר. הכהן הציע לה להגיש בקשה לאזרחות ובקשה למזונות מכוח **ס'4** (תביעת מזונות לא אגב גירושין). האישה ביקשה צו עיכוב יציאה מהארץ, ביד"ר נתן לה והגבר ערער לבית הדין הרבני הגדול, שהתעכב עם התשובה לבעל. **לבני הזוג לא היו זיקות חזקות לארץ** והבעל בינתיים פנה לבג"ץ).

רובינשטיין ס'1 לא חל במקרה דנן כיוון שבני הזוג אינם אזרחים/תושבים ולא מקיימים את הזיקה הפרסונלית. התעורר קושי ביחס להחלת **ס'4** בגלל הלכות סבג וכובאני היות וסבג לא הפך את כובאני באופן חד משמעי אלא פרוקצ'ה השאיר מקום לד"נ, בעוד כובאני כן מאפשר לביד"ר לדון בעניין המזונות למרות שלכאורה מדובר במקרה אגב גירושין (סבג). אך, במהלך ההליכים האישה בקשה וקבלה אזרחות ישראלית. לכן, **רובינשטיין** קובע ששינוי נסיבות זה מצדיק החזרת התיק לביד"ר לצורך בירור קיומם של תנאי **ס'4א(א)(5)**.

בג"ץ 5387/13 פלוני נ' ביד"ר – (בני זוג אזרחי ישראל, אך הם תושבי דרום אפריקה מזה 25 שנים. מתחילים לקיים הליכי גירושין בחו"ל. הגבר מנסה להגיש תביעה לגירושין בביד"ר, ולכרוך אליה את עניין המזונות והרכוש). **שאלה:** דרך איזה צינור יש לביד"ר סמכות? **נקבע:** **הנדל** ביד"ר ניסה לקחת סמכות לגירושין והמזונות הכרוכים לפי **ס'1+ס'3**, אבל לא מתקיימים כל התנאים, משום שלא מתקיימת הזיקה הפרסונלית היות ולא הייתה לאישה זיקה פרסונלית קונסטרוקטיבית בהתאם לשנקבע בפס"ד ורבר. מה גם, שהיא לא הייתה בארץ בזמן הגשת התביעה. לכן, קבע הנדל כי **ס'4א(א)(2) חל משום ששני בני הזוג הם אזרחים ישראליים; התנאי מתקיים ויש סמכות ייחודית לביד"ר לדון בנושא הגירושין הדתיים בלבד** ולא האזרחיים (כי התחילו כבר הליכים בחו"ל), **אך לא בנושא המזונות משום שסמכות דרך ס'4א לא מאפשרת כריכה לפי ס'4א(ה)**.

אם לא מתקיימות הזיקות החלופיות בס'4א(א) והאישה היא שתובעת גירושין כדין תורה ← נפנה ל**ס'1ב4 לחשבד"ר**.

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

ס'1ב4 לחשבד"ר - סמכות שיפוט ביד"ר מבחינה בינלאומית בתביעת גט של אישה יהודייה שלא נית

לערוך מחוץ לישראל

החלת הסעיף

ככל שנקבע **שלבד"ר אין סמכות שיפוט לפי ס'4א(א)** כי לא נתקיימו הזיקות המנויות בס' ← **אם דנים בנושא גירושין דתיים, הזוג יהודים, נשואים כדמו"י, והאישה לא קיבלה גט מחוץ לישראל** ← נבחן האם יש לביד"ר סמכות ייחודית מבחינה בינלאומית בתביעת הגירושין כדין תורה לפי ס' זה.

- **הרציונל:** בעיקר טיפול בעגיונות של נשים מחו"ל.
- **ס'1ב4 לחשבד"ר** מבקש להרחיב את הסמכות הייחודית של ביד"ר בארץ כתלות בתנאים מקדימים:
 - תנאים מקדימים מצטברים להחלת **ס'1ב4(א) לחשבד"ר**:
 - שני בני הזוג יהודים. (זיקה דתית)
 - בני הזוג נישאו לפי דין תורה.
 - מדובר בתביעת גירושין **דתיים**. (זיקה עניינית)
 - לא התקיימו בבני הזוג הזיקות המנויות בס'4א(א).
 - האישה לא קיבלה כבר גט על נישואין אלה בביד"ר מחוץ לישראל.

← התקיימו התנאים המקדימים?

- **לא?** אין לביד"ר סמכות לדון בעניין הגירושין.
- **כן?** נבחן האם מתקיים אחת **התנאים המתחלפים** בס'1ב4(א) לשם הרחבת סמכותו הייחודית של ביד"ר בעניין גירושין דתיים:
 - (1) כל עוד אין במדינת מקום מושבה של האישה ביד"ר שיכול לעשות גט, זאת לאחר שניסתה ונדחתה ע"י ביה"ד בחו"ל בטענה שאינו יכול לסדר גט לפי דין תורה.
 - (2) אם יש ביד"ר בחו"ל שיכול לסדר גט לפי דין תורה, אך הבעל לא התייצב לפניו במשך 4 חדשים מהיום שזומן.
 - **רציונל:** אין לביד"ר בחו"ל סמכויות אכיפה כמו שיש להם בארץ.
 - (3) אם ביד"ר בחו"ל קבע כי על הבעל לתת לאיש גט, אך עברו 6 חודשים מעת הקביעה ולא ניתן הגט למרות שביד"ר בחו"ל עשה כל שביכולתו ע"מ לאכוף את הפסיקה שלו.
- **ס'1ב4(ו) לחשבד"ר** הסמכות שמעניק **ס'1ב4** רלוונטית רק בענייני גירושין דתיים ואין תחולתה לכריכה בתביעה כזו!
 - **רציונל:** למנוע מצב של מרוץ סמכויות בינ"ל.
- **ס'1ב4(ז) לחשבד"ר** לביד"ר בארץ אין סמכות שיפוט (גם לא בהסכמת הצדדים) באותם עניינים בהם ניתנה החלטה בבהמ"ש מוסמך בחו"ל או בהסכם תקף לפי דין המדינה הזרה או בעניינים אשר מתנהלים לגביהם הליכים בבהמ"ש בחו"ל.
 - **רציונל:** כיבוד סמכויות בינ"ל.

סדרי דין להחלת הסעיף – ס'2ב4 לחשבד"ר

- **רציונל:** בגלל בעיות בפורות הבינ"ל, ואיך נתנהל מול מדינות אחרות – יש הגבלה על המועדים של הדיונים של בד"ר תחת **ס'1ב4** וסדרי הדין יותר נוקדים מבחינת הל"ז.
- **ס'2ב4(א) לחשבד"ר** – תוך שבוע מהגשת תביעה לפי **ס'1ב4**, אם הנתבע היה בישראל במועד הגשתה, או לחילופין תוך שבוע מיום המצאת התביעה לנתבע בישראל, אם לא היה בארץ במועד הגשתה ← יש לקיים דיון בביד"ר בארץ לעניין מתן הגט.
 - **רציונל:** לפגוע בנתבע כמה שפחות ולמנוע ממנו עיכובים.
- **ס'2ב4(ב) לחשבד"ר** – על ביד"ר בארץ לתת החלטה בעניין הגירושין הדתיים עד 30 יום מיום עריכת הדיון כאשר יש אפשרות להארכה נוספת ב60 יום ע"י ביד"ר בנסיבות המצדיקות זאת, וכן בעוד 30 יום ע"י נשיא ביד"ר גדול בנסיבות המצדיקות.
 - **רציונל:** רוצים לפגוע בנתבע הסרבן כמה שפחות ולכן נדרשת החלטה בתקופה מאוד מוגבלת.
- **ס'2ב4(ג) לחשבד"ר** – אם ביד"ר קבע כי על הצדדים להתגרש והבעל היה בישראל במועד מתן פסה"ד ← ביד"ר יקבע מועד לסידור הגט בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ-14 יום ממתן פסה"ד.

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

סנקציות על סרבני גט במישור הבינ"ל

- כפי שקורה עם סרבני גט מהארץ, כך גם ביד"ר יכול להשתמש בחוק הסנקציות כדי לכפות על סרבן הגט מחו"ל סנקציות כמו עיכוב יציאה מהארץ.
- ס'24ב(ד) לחשבד"ר – אם לא ניתן הגט במועד שנקבע, והגבר הסרבן בישראל ← ביד"ר יכול לאפשר מאסר שלו לפי חוק הסנקציות.
 - **פיקוח של ביד"ר גדול:** עם הוצאת צו המאסר יש למסור הודעה לנשיא ביד"ר גדול בכתב ע"מ שיאשר או יבטל את המאסר או קבוע סנקציה אחרת.
 - **רציונל:** מדובר בעניינים בינ"ל ולכן לא ממהרים להטיל מאסרים על סרבנים.

9' לחשבד"ר – סמכות שיפוט על פי הסכמת שני הצדדים

ככל שנקבע שלבד"ר אין סמכות שיפוט לפי ס'1 (המתדיינים לא עונים על דרישות ס' 1 ולכן לא עושים זאת על בכריכה (ס' 3)) ← סמכות השיפוט נתונה למערכת האזרחית, אלא אם **הצדדים הסכימו להביא את העניין לסמכות בד"ר**. תביעה לפי ס' 9 לא תלויה בתביעת גירושין ובכריכה.
יש לשים לב שהסעיף מדבר אך ורק על הסכמה לסמכות ולא מהו הדין המהותי (בד"ר צריך לדון לפי הדין האזרחי!)

9' לחשבד"ר – שיפוט על פי הסכמה: בענייני המעמד האישי של יהודים כמפורט בסעיף 51 ל"דבר המלך במועצתו על ארץ-ישראל 1922-1947" או בפקודת הירושה, אשר בהם אין לבית דין רבני שיפוט ייחודי לפי חוק זה, יהא לבית דין רבני שיפוט לאחר שכל הצדדים הנוגעים בדבר הביעו הסכמתם לכך.

- כללי:

- לבד"ר אין סמכות לדון כבורר, גם אם ישנה הסכמה של הצדדים (סימה אמיר, פרוקצ'יה).

▪ **רציונל:** חשש להטעיית הציבור ביחס ליכולתו של ביד"ר לפעול בעניינים שאינם בסמכותו.

- **האם יש לביד"ר סמכות? 4 תנאים מצטברים:**

- (1) **שני הצדדים יהודים**.
- (2) **עניין מענייני המעמד האישי מס'51 לדבר המלך / פקודת הירושה:** ניתן להסכים רק לגבי עניין מענייני המעמד האישי / פקודת הירושה.

○ **עניינים שכן ניתן להסכים לדון עליהם מכוח ס' 9:**

▪ **ירושה** (ע"פ פקודת הירושה):

← חלה על מי שנפטר לפני 1965 ולא קשורה ליחסי ממון.

← מי שנפטר לאחר 1965: ניתן לדון בביה"ד ע"פ הדין הדתי בהינתן הסכמה של כל הצדדים בכתב, מכוח

ס' 155 לחוק הירושה. כלומר, סמכות בד"ר לדון היא מכוח חוק הירושה ולא מכוח ס' 9 לחשבד"ר.

▪ **ענייני המעמד האישי המנויים בסימן 51** (8 קטגוריות):

- נישואין
- גיטין (תניות בגט - מצומצם יותר מגירושין)
- מזונות (מזונות אישה עד הגירושין)
- כלכלה (יתר המזונות)
- אפוטרופסות (ענייני משמורת, הסדרי ראייה)
- כשרות יוחסין של קטינים (בוארון: מדובר בילד לא חוקי, לא כולל אבהות).
- נכסי פסולי דין
- ניהול נכסי נעדרים
- **שרגאי נ' שרגאי** – ניתן להסכים על סמכות לביד"ר במזונות ילדים לפי ס'9.

○ **בג"צ 5933 פלונית נ' פלוני** – התעלמות מהלכת שרגאי, לביד"ר יש סמכות לדון

במזונות ילדים (הנדל); **דנג"צ 6454/14 פלונית נ' פלוני גורניס** טוען שלא נקבעה

הלכה חדשה בפס"ד הקודם.

○ **עניינים שלא ניתן להסכים לדון עליהם מכוח ס' 9:**

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

- **ענייני רכוש:** ניתן לדון בביד"ר בעניינים אלו רק במסגרת כריכה לפי ס'3 להליך הגירושין.
- **תניית שיפוי בהסכם גירושין (החזר הוצאות):** עניין חוזי-אזרחי-רכושי לחלוטין, ולא ניתן להסכים עליו.
- ← **סימה לוי נ' ביד"ר חשין** הבחין בין תניית שיפוי לבין **מזונות ילדים**; אם מדובר במזונות ילדים ומבקשים להעניק סמכות לבד"ר בכל עניין שקשור לגירושין אז **ניתן להסכים**.
- **תביעה רכושית לאכיפת תניית שיפוי חוזית בהסכם גירושין:** עניין חוזי-אזרחי-רכושי לחלוטין ולא ניתן להסכים עליו.
- ← **סימה אמיר נ' ביד"ר הגדול** בדומה לשנקבע פס"ד סימה לוי. בנוסף, לביד"ר של המדינה אין סמכות לשמש כבורר (**רציונל**): חשש להטעיית הציבור ביחס ליכולתו של ביד"ר לפעול בעניינים שאינם בסמכותו.
- **אבהות:** איננה מענייני המעמד האישי אצל יהודים (**בוארון**).
- **גיר/השתייכות דתית:** אינה מענייני המעמד האישי לכשעצמה ולכן לא ניתן להסכים להעניק סמכות לדון בכך.
- **אימוץ:** הוצא מענייני המעמד האישי ולא ניתן להסכים מכוח ס'9.

(3) **אשר אין בהם לבד"ר סמכות ייחודית ע"פ חוק זה:** הקשר בין ס'1 לס'9:

- כאשר שני בני הזוג לא עונים על תנאי ס'1 ← שניהם צריכים לתת הסכמה.
- כאשר אחד מבני הזוג לא עונה על תנאי ס'1 והשני כן ← בן הזוג שלא עונה על תנאי ס'1 יכול להסכים ולגרור את בן הזוג השני.

(4) **הסכמת כל הנוגעים לדבר:**

- **מי נותן את ההסכמה:** בהינתן הסכמת שני הצדדים (הזוג) וכל הנוגעים לדבר (לא רק בעלי הדיון) ניתן להביא את הדברים לבד"ר.
- אלא אם, רק אחד מבני הזוג לא עונה על תנאי ס'1 ויכול לגרור את בן זוגו גם ללא הסכמתו.
- בענייני ילדים:

- נדרשת הסכמת הילדים – מעבר להסכמת ההורים.
- הסכמת ההורים – **בג"צ 2898/03 פלונית נ' ביד"ר הגדול (פלונית-הגירה) וכץ נ' ביד"ר הגדול (פרוקצ'יה, דעת רוב):** הסכמת ההורים יכולה לחייב את הילדים בהתקיים שני תנאים מצטברים:
 - מבחן פרוצדורלי: עניינם של הקטינים נדון בהליך ובתביעה מפורשת ונפרדת מתביעת הגירושין של ההורים.
 - **בג"צ 4407/12 פלוני נ' ביד"ר הגדול – עמית** בענייני **חינוך, מגורים, משמורת, הסדרי ראייה** הושם דגש על המבחן הפרוצדורלי.

- מבחן מהותי: יש לבחון לגופו את טובת הילד במסגרת ההחלטה בעניינם של הקטינים.
- **בג"צ 4407/12 פלוני נ' ביד"ר הגדול – עמית** הושם דגש על המבחן המהותי **בענייני מזונות** כי אכן נערך דיון נפרד מהותי בעניין הקטינים. המבחן דו שלבי בעניין זה:
 - **שלב 1:** התייחסות מהותית-עניינית למזונות הקטינים (אין חובה להליך נפרד פרוצדורלי).
 - **שלב 2:**

○ אם אין דיון מהותי – האם קופחו הקטינים בסכום שנפסק?

- **לא** ← לא פותחים את ההסכם והוא מחייב את הקטינים.
- **כן** ← פותחים את ההסכם.

○ אם היה דיון מהותי ← לא פותחים את ההסכם.

▪ **לא** ← לא פותחים את ההסכם והוא מחייב את הקטינים.

▪ **כן** ← פותחים את ההסכם.

○ אם היה דיון מהותי ← לא פותחים את ההסכם.

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

הנדל – המבחן המהותי חל על מזונות ועל העניינים האחרים. כמו כן אין מבחן דו שלבי אלא יש לבדוק אם עניין הקטינים נידון מהותית לגופו תוך שקילת טובת הילד.

כץ נ' ביד"ר הגדול, טירקל (דעת מיעוט) – הסכם ההורים מחייבת את הקטינים במידה ומונה אפוטרופוס שדאג לטובת הילד.

- **האם ניתן לטעון בדיעבד שהייתה דרושה הסכמה שלא ניתנה:**
 - אם מדובר בעניין **שלא ניתן** להסכים עליו ← זה לא משנה את ניתנה הסכמה או לא – אין סמכות.
 - אם מדובר בעניין **שניתן** להסכים עליו ← טענה של חוסר סמכות בשלב מאוחר לא תתפוס (**עמרני**) – יש להעלות הטענה בהזדמנות הראשונה.
- **חזרה מהסכמה:** ככלל, ביהמ"ש לא רואה בעין יפה חזרה מהסכמה, **וממעט לאפשר זאת** – לא ניתן לשלול את הסמכות מבד"ר לאחר שהיא הוענקה לו.

מהו הדין החל?

- **בג"צ 9734/03 פלונית נ' ביד"ר הגדול – רבינשטיין** הסכמה לשיפוט ביד"ר אינה מהווה הסכמה להחלת הדין הדתי. ע"מ שהדין יהיה לפי הדין הדתי נדרשת הסכמה **מפורשת** של הצדדים. (נאמר גם **בבבלי**).

הסכמה לשינוי הסמכות

- עקרונית אם הצדדים מסכימים, הם יכולים לשנות סמכות ולפנות לערכאה אחרת.
 - **החריג:** לפי **ס'2(א) לחוק יחסי ממון** שעל השינוי של הסכם ממון להיערך באותה דרך בה נערך ההסכם מעיקרו.

סמכות בהמ"ש לענייני משפחה

לפני הגשת התביעה – לוודא שהייתה בקשה ליישוב סכסוך!

רקע:

- **הסיבות להקמתו של ביהמ"ש לענייני משפחה:**
 - הוקם כחלק ממגמת הצמצום של סמכויות בד"ר שביצע ביהמ"ש העליון (זאת למרות שהמטרה המקורית של המחוקק הייתה שבד"ר יהיה הערכאה שאחראית על ענייני משפחה).
 - **המטרה** – שופט אחד למשפחה אחרת: יש חשיבות בדיני המשפחה לכך שיהיה שופט אחד שבקיא בכל העניינים של אותה משפחה.
- **דרגתו:** ברמה של בימ"ש השלום.

סמכות בימ"ש לענייני משפחה:

- מכוח **ס'3(א)** בימ"ש מוסמך לדון בענייני משפחה:
 - ← **ס'1 לחוק** מגדיר מהם "ענייני משפחה":
 - **ס'1(1):** תובענה בענייני המעמד האישי; ביהמ"ש **מוסמך** לדון בענייני המעמד האישי (מכוח **סימן 47 לדבר המלך, כמפורט בסימן 51, למעט:**
 - **ס'1(1):** ניהול נכסי נעדרים.
 - **ס'25(א):** לגבי יהודים: **לא מוסמך** לדון בנישואין וגירושין (כיוון שחוק בימ"ש לענייני משפחה אינו גורע מסמכותם הייחודית של בד"ר).
 - ← **בנישואי תערובת:** לביהמ"ש סמכות לדון בענייני גירושין לפי **חוק התרת נישואין**.
 - ← **בנישואים חד מיניים:** לביהמ"ש סמכות לדון בגירושין מכוח **תת אי ההכרה**.
 - ← **לגבי נוצרים ומוסלמים:**

בעבר:

- **נוצרים:** **ס'54 לדבר המלך** לביה"ד של העדות הנוצרות יש **סמכות שיפוט ייחודית** בענייני נישואין וגירושין, מזונות ביחס לנוצרים אזרחי ישראל. בכל עניין אחר של המעמד האישי ביחס לנוצרים, נדרשת הסכמת הצדדים.
- **מוסלמים:** **ס'52 לדבר המלך סמכות שיפוט ייחודית** לביה"ד המוסלמים הדתיים בענייני מעמד אישי.

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

○ **ביום: ס'3(ב1) לחשבד"ר** תוקן: בהמ"ש לענייני משפחה קיבל סמכות שיפוט מקבילה לביה"ד הדתיים של עדות אלו, למעט ענייני נישואין וגירושין ← בכך נוצר גם פה מרוץ סמכויות.

○ **ס'1(6) – רשימת חוקים שתביעות שמוגשות מכוחם ידונו בביהמ"ש.**

- **צמצום סמכות בימ"ש לענייני משפחה – שמירת סמכויות: ס'25 לחוק בהמ"ש לענייני משפחה**

○ **ס'25(א) לחוק:** החוק אינו גורע מסמכות בתי הדין הדתיים או סמכות ביה"ד לעבודה.

○ **ס'25(ב) לחוק:** בעניין הנתון לסמכות מקבילה של ביה"ד הדתי, יאה בהמ"ש לענייני משפחה מוסמך לדון כל עוד ביה"ד הדתי לא דן בו.

בקשה ליישוב סכסוך ← נועד לתת מענה למרוץ הסמכויות:

לפני שמגישים תביעה לבהמ"ש לענייני משפחה או לביה"ד הרבני, **חייבים לעבור הליך של יישוב סכסוך ביחידת הסיוע של ביהמ"ש לענייני עבודה או לביה"ד הדתי.**

חוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה:

- **מטרה: ס'1** לגרום לצדדים ליישב את הסכסוך בדרכי שלום, למנוע התנגשויות ולגרום להליך פחות קשוח ומכוער.

- **על מי החוק חל? ס'2** תביעות בין בני זוג, בין הורים או בין הורים לילדיהם (הגדרה מצומצמת יותר מאשר בחוק לביהמ"ש לענייני משפחה).

- **באילו מצבים ניתן להגיש בקשה ליישוב סכסוך? בכל תביעה למעט:**

○ בקשה לאישור הסכם (כבר יש הסכמה וניתן לפנות ישירות לבהמ"ש);

○ ערעור ובקשה לרשות ערעור (כבר התנהל דיון בבהמ"ש ומדובר בהמשכו הישיר).

- **באילו עניינים החוק חל? (ס'2)**

(1) ענייני נישואין וגירושין – סותר חקיקה ראשית + אי אפשר להגיע להסכמות לעניין סטטוס זה בסמכות ייחודית של ביד"ר.

(2) יחסי ממון בין בני זוג – לרבות תובענה כספית/רכושית הנובעת מהקשר ביניהם, למעט ענייני ירושה.

(3) מזונות או מדור – של בן זוג או ילדים.

(4) כל עניין הנוגע לילדים – לפי חוק הכשרות, למעט תובענה להחזרת ילד חטוף לפי אז הולכים יש לערכאה שיפוטית.

(5) אבהות או אימהות ביחס לילדים – היועמ"ש צד ג' אוט' + אי אפשר להסכים להיות הורה.

○ ביד"ר לא מפנה לבדיקת אבהות בכדי למנוע מצבים של ממזרות.

- **מה כוללות פגישות המהו"ת? (ס'3)**

○ מידע אודות ההלכים המשפטיים והשלכותיהם; מידע על יישוב הסכסוך בדרכי שלום; היכרות עם הצדדים; קביעת הסדרים זמניים ככל שנדרש עד להגעת ההליך לבהמ"ש.

- **איך מתנהל הליך יישוב סכסוך? (ס'3)**

○ אחד הצדדים מגיש תביעה ליישוב סכסוך לבהמ"ש/לביד"ר ומופנה ליחידת הסיוע של ערכאה זו.

○ 45 ימים של יישוב סכסוך (מהו"ת) – הצדדים מחליטים האם לפנות לבהמ"ש או להליך חלופי (בוררות/גישור).

▪ הצדדים מחויבים ב-4 פגישות (ס'3(ב1)).

▪ בפגישות יהיה נוכח עו"ד שימונה ע"י יחידת הסיוע (ס'3(ב4)).

▪ בתום הפגישות מהו"ת מציעים לצדדים דרכים חלופיות ליישוב הסכסוך.

▪ אופציית הארכה של 15 ימים כתלות ברצון הצדדים.

○ לצדדים יש 10 ימים מתום הפגישה הרביעית להודיע אם ממשיכים או עוברים לאפיק משפטי (ס'3(ד)).

○ אם לא הולכים להליך חלופי נדרש להמתין תקופת צינון של 15 ימים ואף צד לא יכול להגיש תביעה (ס'3(ה)).

○ **מי שהגיש את הבקשה ליישוב סכסוך זכאי לזכות קדימה בחלון זמן של 15 ימים להגשת תביעת לערכאות השיפוטיות עפ"י בחירותו (ס'4).**

▪ **רצינות:** להרגיע את הצדדים בהגשת התביעה.

▪ **ביקורת:** הקדמת המרוץ לשלב הגשת בקשת יישוב הסכסוך (שהרבה יותר קל להגיש מתביעה).

○ **אם חלפו 15 הימים ולא הוגשה תביעה / הוגשה תביעה רק על חלק מהעניינים ← חוזרים למרוץ סמכויות ביחס לכל מה שלא הוגשה לגביו תביעה במסגרת זכות הקדימה.**

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

← **בקשה ליישוב סכסוך לא רוכשת סמכות** – הגשת תביעה ליישוב סכסוך בבימ"ש/בד"ר לא אומרת שהתביעה תוגש לאותה ערכאה.

- **אם הצדדים הגיעו להסדר במהלך פגישת המהו"ת** הצדדים יכולים לפנות לערכאה שיפוטית ע"מ שתתן להסכם תוקף של פס"ד (ס'3(ט)).

○ **רציונל:** מאפשר אכיפה באמצעים משפטיים.

- אם בשנה שלפני הגשת תביעה הוגשה בקשה ליישוב סכסוך – אין צורך לגשת שוב להליך יישוב סכסוך לשם הגשת תביעה (ס'3(י)).

○ **רציונל:** הליך יישוב הסכסוך לא צלח (מבחינת המדינה) ואין צורך לאלץ אותם לעבור אותו שוב.

○ **ביקורת:** חזרה למרוץ הסמכויות.

מתי מרוץ הסמכויות נותר רלוונטי?

1. פגישות המהו"ת נכשלו ותמה תקופת עיכוב ההליכים ותקופת הצינון.

2. הוגשה תביעה לפי ס'3(י) לחוק.

ביקורת על הליך יישוב הסכסוכים:

1. לא נתן מענה אמיתי לבעיית מרוץ הסמכויות במקרה בו הוא לא צולח – יתרה מכך המרוץ למעשה הוקדם לשלב הגשת בקשת יישוב הסכסוכים.

2. במקרה של אלימות במשפחה עדיין ממשיכים בהליך של יישוב הסכסוך למרות שלאישה מגיע להתנתק מבעלה. תקופת עיכוב ההליכים יכולה להתקצר במקרים של אלימות במשפחה רק אם הוגש כתב אישום על האלימות.

3. מעכב את הגישה לערכאות ← לעיתים הצדדים רוצים להגיע לרב ולשמוע את חו"ד וההליך מעכב אותם.

סמכות נמשכת

ככלל: ללא קשר לסמכות נמשכת, כדי שבכלל יקבלו את התביעה לשינוי של מה שנקבע בעבר יש כלל: בקשה לשינוי או ביטול של פס"ד בשל שינוי נסיבות- תידון בפני הערכאה אשר נתנה את פסה"ד.

בנוסף, בלי קשר לשאלה אם יש סמכות נמשכת או לא, כדי שתתקבל תביעה לשינוי (מזונות, משמורת וכו') חשוב שיהיה שינוי נסיבות מהותי.

רציונל: זאת כדי למנוע מאנשים להגיש ריבוי תביעות ללא הצדקה אמיתית.

- **מקרה:** אם הייתה לערכאה סמכות לדון בנושא מסוים, אזי יש לה סמכות לדון באותו העניין גם בהמשך.

○ **רציונל:** למנוע מצב שהצדדים פונים לערכאה אחרת כיוון שלא היו מרוצים מפסיקת הערכאה הנוכחית. יתרה מכך, העראה הראשונה בקיאה בפרטי הסכסוך.

תנאים מצטברים לקנייתה של סמכות מתמשכת – יש סמכות נמשכת אם:

○ **הייתה סמכות מקורית לדון באותו עניין –** מלכתחילה הייתה סמכות לביה"ד לדון באותו נושא.

○ **העניין הינו בעל אופי מתמשך –**

סימה לוי נ' ביד"ר; סימה אמיר נ' ביד"ר הגדול – (הסכם שיש בו תניית שיפוי). **נקבע:** יש סמכות לביד"ר להמשיך לדון במשהו במסגרת סמכות נמשכת רק אם זה משהו בעל אופי מתמשך, שברור שיהיו תביעות המשך – כמו משמורת, מזונות. אך רכוש לפי פסה"ד הזה הוא לא משהו מתמשך וזה לא משהו שתיהיה עליו סמכות נמשכת בשל כך. כך, גם בתניית שיפוי לגבי רכוש אין סמכות נמשכת, כאמור.

○ **הצדדים להליך החדש הם אותם צדדים – לדוג' – זכות התביעה העצמאית של קטינים – בג"צ 2898/03 פלונית נ' ביד"ר הגדול –** נקבע שאם בתביעה המקורית ההורים היו הצדדים, ועכשיו מי שמגיש את התביעה זה הקטין, אין סמכות נמשכת כי זה לא אותם צדדים. אנחנו בוחנים האם הקטין היה מעורב בתביעה – כלומר שהמבחינים הם המבחינים **מפס"ד כץ / פלונית הגירה** וכו' שלעיל (מבחן פרוצדורלי, מבחן מהותי, מבחן דו שלבי וכו').

○ **"דן ופסק" בסוגיה הספציפית המועלית מחדש כעת –** כדי שלביד"ר תהיה סמכות להמשיך לדון באותו נושא, חובה שבמהלך אישור ההסכם, הם דנו בנושא – שיראו מה טובת הקטין, צרכיו וכו' – כי אם הוא סתם אישר את ההסכם אז הוא לא דן ופסק בעצם, ועליו להראות שאכן דן בנושא לעניין הקטין וניהל דיון בכך. אם הוא סתם אישר את ההסכם אין סמכות נמשכת.

▪ **חריגים:**

4. הזיקה העניינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט: ענייני המעמד האישי [תרגיל ולימוד עצמי]; 5. הזיקה הדתית והמדינית לצורך סעיף 1 לחוק השיפוט [תרגיל]; 6. יחסי הגומלין בין הערכאות [תרגיל ולימוד עצמי];

• **אם ביה"ד נותן פס"ד שמאשר כלשונו הסכם ממון (כולל הסכמות רכושיות):** זאת לפי ס' 2(א) לחוק יחסי ממון אם הצדדים מגיעים עם הסכם ממון, תמיד תהיה לערכאה שאישרה אותו סמכות נמשכת לדון בענייני הסכם הממון, גם אם הוא לא דן בהסכם לגופו או סתם היווה חותמת גומי לאישורו.

• **או לחילופין, (בהתאם לבג"ץ ורבר) – אם הצדדים מסכימים במפורש לסמכות נמשכת עתידית לערכאה שאישרה את ההסכם בנושאים הנזכרים בו, גם אם לא בחן אותו לגופו.**

○ **כלל הסמכות הנמשכת לא כולל נושאים שלא הוזכרו בהסכם –**

ורבר נ' ורבר – (בני הזוג הסכימו על מזונות לאחר הגירושין לאישה (מזונות אזרחיים). הבעל ניסה לטעון כי לביד"ר יש סמכות נמשכת מבוח ההסכם, אך האישה טבעה מזונות עד הגירושין ובעצם העניין לא נכלל בכלל בהסכם שהם חתמו ביניהם). **נקבע:** אין סמכות נמשכת להסכם כי ההסכם לא התייחס למזונות עד גירושין – **כלומר צריך לראות מה ההסכם מכיל ורק מה שהוא מכיל נכנס לעניין הסכמות הנמשכת.**

○ **הסוגייה המאוחרת קרובה במידה מספקת לזו המקורית, עד כי נשמר צביונו המתמשך של העניין –**

ורבר נ' ורבר – (בני הזוג חתמו בארץ על הסכם מה הם יעשו במקרה של גירושין עתידיים לפני 15 ולאחר מכן עברו לגור בארה"ב). **נקבע:** צריך לשים לב שיש מספיק קירבה גם מבחינת המקום וגם מבחינת הזמן. מה שלא היה במקרה דנן.

- **אין סמכות נמשכת אם:**

○ **מדובר בבקשה לאכיפת הסכם – סימה לוי נ' ביד"ר** (הסכם שיש בו תניית שיפוי) – שם רצו לאכוף את הסכם השיפוי. **אמרו שבקשה לאכיפת הסכם אינה נכלל בסמכות נמשכת.**

○ **בקשה לפרשנות ההסכם – חליוה נ' חליוה** – (בני הזוג חתמו על הסכם מזונות ואמרו שלאחר ההסכם לא יהיו טענות למזונות. האישה מגישה לאחר ההסכם תביעה למזונות אישה. הגבר טען שהיא לא יכולה להגיש תביעה בנושא בשל ההסכם. האישה טענה שאין מדובר במזונות אישה בהסכם אלא רק במזונות ילדים). **נקבע:** כאשר מדובר על תביעה לפרשנות אין סמכות נמשכת ואפשר לפנות לכל ערכאה שיפוטית (דתית או אזרחית).